

פנינים נפלאים מאוצרו של מורנו
הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א
לקט מתכוני שיחותיו ונערה בשפה קלה

חג הפסח

לקראת חג הפסח שנת תשפ"ו לפ"ק

יו"ל ע"י מכון באר האמונה

כל הזכויות שמורות © Copyright 2026

העתקה או הדפסה של הספר בכל פורמט שהוא כדי להרוויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

ארה"ב

Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136
mail@beeremunah.com

ארה"ק

רח' דובב מישרים 4
ע"ה"ק ירושלים תובב"א

לונדון

Gladsmore Rd
London N15 6TH UK, 126

B Marmorstein **ציורים:**
bmarmorsteinart@gmail.com

ניקוד: א. זילברמן
6hadasa@gmail.com

עימוד: ארט-מסורה
artmasora@gmail.com

הגהה: ש. וינגורט

עיצוב עטיפה ושערים: גרפי

דְּבַר הַמְּכוּן

ברוך אלקינו הבוחר בעמו ישראל באהבה, שהחיינו וקימנו והגיינו לחג האמונה, בליל התקדש חג, השיר יהיה לנו, יחד כלם יודו ויהללו למי שגאלנו וגאל את אבותינו. ובתורתך כתוב לאמר: 'ולמען תספר באזני בנך ובו בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה', וכנגד ארבעה בנים דברה תורה, לספר באזני הבן בשפה נעימה ברוחה, להאיר בהם את אור האמונה הטהורה, כל אחד כפי אשר דעתו משגת. ובכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו יצא ממצרים, דור דור ודורשיו, ועלינו לפלס מסלה, ולמצא את המלה, אשר תדבר ותתאים אלינו כפי דורנו אנו, ולהגיש לצעירים - 'צאן קדשים' בלשון קל וצח חובתנו.

והנה ידוע לכל המעשה המובא בגמרא (שבת קנה): שהחזירים בכוכבים אמרו לרבי עקיבא כי ביום אשר תכנס בתו לחפה יבוא נחש ויכישנה ותמות, ובאותו הלילה נטלה את תכשיטה והכניסה אותו לחור שבפתל, למחרת כשהוציאה אותו מן החור ראתה שחד המחט פגע בעין נחש והמיתו, וספרה לאביה. שאלה רבי עקיבא אם עשתה איזה דבר מצוה, והשיבה לו, שבסעדת הנשואין הגיע עני והקיש בדלת לבקש נדבה, ומחמת רב הטרדות לא שמעו, על כן נטלה הכלה בעצמה את המנה המיעדת לה ונתנה לו, ומסימת הגמרא שאמר לה רבי עקיבא 'מצוה עשית', 'ויצא רבי עקיבא ודרש צדקה תציל ממות' וכו'.

והקשה הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע, מה הצרך רבי עקיבא לומר לה מצוה עשית, והרי הדבר פשוט שהיא קימה מצות צדקה בכך שנתנה לעני לאכל? ומבאר, כי כך אמר לה רבי עקיבא, מצוה עשית במה שספרת לי כל אותו מעשה, שעל ידי זה אוכל לדרוש ולעורר את הצבור לנתנת הצדקה. ונמצינו למדים מדבריו, כי מטבע העולם אשר נמשכים הם לשמע מעשיות וספורים, ועל ידי זה נתן למשך את לבבם לאהבה וליראה את השם הנכבד והנורא.

לְשֵׁם קִיּוּם מִצְוֹת וְהַגְדַּת לְבָנָךְ אֲבוֹת לְבָנִים, יִרְדְּנוּ לְגַנִּים לְלֶקֶט שׁוֹשְׁנִים, לְשָׂאב מֵיִם חַיִּים מִהַבְּאֵר אֲשֶׁר מִמֶּנָּה יִשְׁקוּ כָּל הַעֲדָרִים, אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְתַבְּלוֹת בְּמִשְׁלִים וְסִפּוּרִים, אֲשֶׁר כָּלֵם כְּאֶחָד יַעֲדוּן יִגִּדוּן ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד, מֵאוֹצְרוֹ הַטּוֹב שֶׁל מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הַגָּה"צ רַבִּי אַבְרָהָם אֱלִימֶלֶךְ בִּידְרָמָן שְׁלִיט"א, אֲשֶׁר בְּכָל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹו וּבִקְצָה תֵּבֵל תִּתְהַלְּתוּ, עָרוּךְ וּמִתְאַם לְצַעֲרֵי הַצֶּאֱנָן. וְרָאוּ פִי הַנְּנוּ נוֹתְנִים לְפָנֵיכֶם אֶת הַבְּרָכָה, שְׁמוּרָה וְגַם עָרוּכָה, חֲכָמָה הִיא וְאֵינָה מְלֹאכָה, וְעַל יְדֵי זֶה יְהֵא נֶקֶל לְהַשְׁרִישׁ אֶת הָאֱמוּנָה מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, וְיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים לְלִבָּבוֹת בְּנֵינוּ כְּנִטְעִים, לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים.

עַל הַטּוֹב יִזְכָּר יְדִיד נְפֻשִׁי אִישׁ חַי וְרַב פְּעָלִים כִּהֵן שֶׁדַּעְתּוֹ יָפָה הִרְה"ג רַבִּי יַחֲיָאל הַפְּהֵן פִּינֵק שְׁלִיט"א, מְנַהֵל הַמְּכוּן, אֲשֶׁר גְּדוֹל חֶלְקוֹ בְּכָל מַפְעָלוֹת הַקִּדְּשׁ שֶׁל מוֹרְנוּ הַגָּה"צ שְׁלִיט"א בְּכָלֵל, וּבִסְפָּרָא הָדִין בְּפָרְט. וְחוֹבְתֵי בְּזָה לְהַכִּיר תּוֹדָה לְהַנִּי סוֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ, ה"ה הִרְה"ג רַבִּי שְׂמוּאֵל רַאבִּינְאוּוֹיטִין שְׁלִיט"א וְאִתּוֹ עִמּוֹ הִרְה"ג בְּנִש"ק רַבִּי נַחוּם זָאב וַיִּנְבְּעָרְג שְׁלִיט"א, אֲשֶׁר מִפִּיהֶם וּמִפִּי כְּתָבָם נִסְדְּרָה הַמַּעֲרָכָה. בְּרָכָה מִיְחִדָּת לְהַרְבֵּי רַפְּאֵל אֱלֹטְמָן שְׁלִיט"א עַל הַסִּיּוּעַ בְּכָל עֲנִינֵי הַסִּפּוּר, גַּם לְרַבּוֹת מֵרַת ב. מְרַמְּשֵׁטִין עַל הַצִּיּוּרִים הַנִּפְלְאִים בְּטַעַם זְקָנִים, שְׂמוּסִיפָה חוֹן וְכָבוֹד לְסִפּוּר, לְמִשְׁךְ לְבָבוֹת הַנְּעָרִים, כְּדֵי שִׁיקְבְּלוּ הַמָּסֵר וְהַמוּסָר הַשְּׂכֵל מִכָּל מַאֲמָר וְסִפּוּר. זְכָרָה לָהֶם אֱלֹקֵי לְטוֹבָה, וַיִּתְבָּרְכוּ בְּכָל הַבְּרָכוֹת הָאֱמוּרוֹת בַּתּוֹרָה.

חֶסֶל סְדוּר הַסִּפּוּר עַל סְדֵר פְּסַח כִּהִלְכְּתוֹ, כְּאֲשֶׁר זְכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ כִּן נִזְכָּה לְעִשׂוֹתוֹ, וּבְקָרוֹב נִזְכָּה שֶׁתֵּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשֻׁכָת לַיְלָה, לְאֹכֵל מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים בְּשִׂמְחָה וּבְצִהָלָה, רַבֵּן וְגִילָה, כָּל עֲצָמוֹתֵינוּ תֵּאֱמַרְנָה שִׁירָה חֲדָשָׁה וְהַלִּילָה, וְכִימֵי צִאתְנוּ מִמִּצְרַיִם יִרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת בְּקָרוֹב מִמֶּשׁ.

שְׂמוּאֵל שְׂמַעֲלָקָא הַכְּהֵן שְׁלֹאף

בֶּן הַגָּאוֹן רַבִּי יַחֲזַקְאֵל דְּוִד הַכְּהֵן שְׁלֹאף שְׁלִיט"א אַבְדֵּק"ק בְּעֵלְאָנָא בְּ/מְכוּן "בְּאֵר הָאֱמוּנָה"

תָּכֵן עֲנִינִים

יְכוֹל מְרֹאֵשׁ חֲדָשׁ

הִכְנָה לְחַג הַפֶּסַח

- 13 שְׁבֵת הַגָּדוֹל
- 15 וְאִמּוֹנְתָהּ בְּלִילוֹת
- 16 גַּם אָנִי רוֹצֵה חֲרוֹת
- 19 מוֹצֵיא מִצָּה
- 20 לֹא בַּפֶּסַח וְלֹא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
- 22 אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים נֶגֶד הַטֶּבַע
- 24 בְּלִי תִרְעַמֶת
- 26 אוֹצְרוֹת מְלָכִים
- 28 חֲשִׁיבוֹת הַהִכְנָה

עַל בְּעוֹר חֶמֶץ

בְּדִיקָה וּבְעוֹר חֶמֶץ

- 30 בְּעוֹר חֶמֶץ
- 32 כְּמוֹ בֵּית מִקְדָּשׁ
- 34 רַבָּה אִמּוֹנְתָהּ
- 36 דָּשׁוֹן - מַחֲוִיץ לְמַחֲנָה!
- 39 בְּעֵינַיִם שֶׁל אִמּוֹנָה
- 42 חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׁשׁוֹן
- 43 לָמָּה לְשִׁרְרֵךְ אֶת הַגֶּר?
- 44 בְּדִיקַת חֶמֶץ
- 45 לְהַעֲבִיר גְּזֵרוֹת רְעוֹת

לֵיל הַתְּקַדֵּשׁ הַחֵג

לֵיל הַסֵּדֶר

- 48 סוּדוֹת הַקִּיטָל
- 51 לִפְנֵי וְלַפְּנִים
- 53 חֲנוּךְ שֶׁל בּוֹשָׁה
- 55 מְנִיפִים דָּגַל לְבָן
- 57 סִימְנֵי הַסֵּדֶר
- 58 מִהַפְּכָה בְּלַחֲצַת כַּפְתּוֹר
- 60 אַחַד אֶלְקֵינוּ

ליל שמורים הוא לה'
עריכת הסדר

62 מאב לבן עד יוצאי מצרים

63 פרנסה גם מתוך הסבה

65 עדות נאמנה

67 ליל שמורים

69 לילה של ישועות

73 כמו תפלה

74 ורוממתנו...

76 מה אני כן יכול?

79 מה רומז לנו הצנון

80 ברית ידידות

81 למה לא נתת את התרנגול?

84 מדוע נגרע חלקי?

85 מי מותר?

86 מאכל רפואה

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח
אמירת ההגדה

89 זמן נשגב

89 לא כלב ראיתי כאן

92 הכל בגלל זבוב אחד ...

94 איני יז מכאן ...

97 כמו שנאמר ...

98 זמן מסגל

101 והגדת לבנה - ביום ההוא

102 וכאן הבן שואל

103 האור שבחשוך

105 אחד חכם

106 בזכות א - ח - ד

109 את פתח לו

110 בלי לשאל שאלות

113 בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך

114 מה העבדה הזאת לכם?

117 ועכשו קרבנו המקום

119 והיא שעמדה

121 ונצטק אל ה'

123 שלא אחד בלבד

- 124 רק הקב"ה יכול להושיע
- 127 איננו אלי כתמול שלשום
- 129 ונצטק...
- 133 איז מלך רשע - יש רצון ה'!
- 134 כצמח השדה נתתיך
- 136 כחה של תפלה
- 138 וכי לא בתפלה פדיתי אותם?
- 139 מן העבודה
- 140 כעני בפתח

אלו עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים
עשר מכות

- 141 הטובה הגנוזה במכה
- 143 מדוע צעק משה במפת צפרדע?
- 144 קל וחרמך מהצפרדעים
- 145 'לא לנבח' קשה יותר מלקפוץ אל האש
- 146 כמו הצפרדעים
- 149 והשבת אל לבך
- 150 ה' מצפה לתשובתנו
- 151 לא ראו איש את אחיו
- 152 נסיונות קשים
- 153 חג הפסח

חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים?
יציאת מצרים

- 154 בחדש האביב
- 157 נשיאה בעל
- 158 מקומה - אל תנח!
- 160 ויאנחו... ויצעקו...
- 162 כי גרשו ממצרים
- 163 על כפיס ישאונה

לגזור ים סוף לגזרים
קריעת ים סוף

- 167 מים יבשים
- 168 למעלה מן הטבע
- 171 הים ראה - ויגס

- 173 אֶז יִשִּׁיר
174 פְּקָרִיעַת יָם סוּף

וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
אֲכִילַת מְרוֹר

- 175 גַּם כְּאֲשֶׁר מֵר
176 מְרוֹר לְלֹא מְרִירוֹת
177 הַדְּיָה בְּכָל מִצְב
178 מָה נִשְׁתַּנָּה שְׁלֶחַן עֹרֶה?
179 מִי יִפְתַּח הַדְּלֵת לְאַלְיָהוּ הַנְּבִיא?

לְפִיכָף אֲנַחְנוּ חַיִּבִּים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל ...
אֲמִירַת הַלֵּל

- 180 יֵשׁ מִי שְׁשׁוֹמֵר עַל הַיְלֵד!
181 ה' לִי בַעֲזָרִי
183 עֲצַבְיָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב
187 אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע ה'
190 דִּלְתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ
191 מֵאֲשַׁפּוֹת יָרִים אֲבִיוֹן
193 שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה'
194 שִׁכּוֹן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים

אֵף אֶתָּה אָמַר לוֹ אִין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמֹן
אֲפִיקוֹמֹן וְסִיּוּם הַסֵּדֶר

- 194 אֲפִיקוֹמֹן - זְכַר לְנֶס
197 הַכֹּל לְפִי הַסֵּדֶר ...
198 פָּה שׁוֹחַ כְּהַלְכָתוֹ
200 מִדּוּעַ מְסִימִים בְּחֵד גְּדִיא?
201 דְּזַבִּין אֲבָא בְתַרִּי זִזִּי
205 מִי הַצֹּדֵק?

וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ
שְׁבִיעֵי שֶׁל פֶּסַח

- 206 וַיֵּאמְרוּ בְה' וּבְמִשְׁחַ עֲבָדוֹ
208 מַעֲלַת שְׁבִיעֵי שֶׁל פֶּסַח
211 כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבְנֵי לְטוֹבָה
212 זְמַן חֲרוּתֵנוּ

שַׁבַּת הַגְּדוֹל

"מי יודע", שאל הרב כהן את תלמידיו בפתחה, "באיזה יום מימות השבוע יצאו בני ישראל ממצרים?"

כל העינים הפנו אל נפתלי, הוא תמיד יודע הכל.

גם הפעם נפתלי לא אכזב. "ביום חמישי" ענה ללא שהות.

"נכון". שבח הרב כהן. "לפי זה, הצווי לקחת שיה לבית, שהיה בעשור לחדש ב' בניסן - היה ב...?"

"בשבת קדש!" השיבו הילדים יחדיו.

"יפה מאוד! וכידוע לכם בשבת זו נעשה להם נס גדול, בני ישראל קשטו את השנה לכרעי המטה, המצרים התענינו מדוע הם קושטים את אלהיהם למטה, ובני ישראל השיבו להם שהשנה - העבודה זרה שלהם, עומד בקרוב להשחט כפי שצוה אותם ה'.

המצרים כעסו על הזלזול באלהות שלהם, אף בנסים גדולים לא מנעו אותם מכך, ואף לא פצו את פיהם נגד הצווי. ועל שם אותו נס נקראת השבת שלפני פסח "שבת הגדול".

המפרשים מקשים מדוע מיחסים את הנס לשבת, ולא ל' בניסן? הרי בכל מועדי השנה מיחסים את המועד לתאריך ולא ליום בשבוע שבו התרחשו המאורעות.

ומבאר הרה"ק האוהב ישראל זי"ע שבני ישראל מצדם היו צריכים להוכיח התגברות גדולה ביום זה. הם הצטוו: "משכנו וקחו לכם..." משכנו ידיכם מהעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה.

באיזה פח הצליחו לדבוק את נשמתם בבורא העולם? רק בכח השבת!

השבת מכנה בזהר "יומא דנשמתא" - יום של הנשמה, יום שמסגל להתעלות רוחנית, ולכן מציינים נס זה בהקשר לשבת ולא בהקשר לתאריה.

והלואי שנתחזק מדבריו של האוהב ישראל, ונזכר כי יום השבת הוא יום גדול ונשגב, הלואי שנשכיל לנצל את 'יום הנשמה' ללמוד תורה, לתפלה ולמעשים טובים.

ישנם טעמים נוספים ששבת זו נקראת 'שבת הגדול'. 'הבית אברהם' מסביר זאת בעזרת מטל.

מטל למלך חשוב שהכין סעדה גדולה לכל אוהביו. העבדים הכינו את הסעדה בשפע רב כיד המלך. בתם הסעדה נותרו הרבה שירים, והמלך הציע לתת אותם לאנשי המדינה.

אף גם לאחר שחלקו לאנשי המדינה את האכל שנשאר, עדין נותרו שיירים.

הורה המלך להאכיל את הפושעים היושבים בבית האסורים, הוציאו את האסירים והאכילו גם אותם משיירי הסעדה.

והנמשל - הקב"ה לא פלו רחמיו, רחמיו וחסדיו מרבים הם עד מאד. כמו שכתוב בתהלים: "וסלחת לעוני כי רב הוא", נשאלת השאלה מדוע יסלח ה' אם רב החטא? אדרבה אם רב החטא הרי זה מעכב את הסליחה?

ויש לומר שהמלים "כי רב הוא" אינן מתיחסות לעוון אלא לחסדי ה', שהמה מרבים מאד, וכדי שלא ילכו לאבוד כשיורי סעדת המלך - יש לחלקם גם לפושעים.

מסביר הבית אברהם, זה הטעם ששבת זו נקראת "שבת הגדול", בשבת זו גם הפושעים והמוזרים יוצאים כביכול מבית כלאם, והקב"ה משפיע עליהם משפע טובו הגדול ומשיורי השפע הגדול שמשפיע תמיד, כדי לטהר כל יהודי ולהכינו לקראת החג הקדוש.

והוסיף הרה"ק 'הבית אברהם' זי"ע - כל שבת היא שבת גדולה, כמו שאומרים ברצה - "כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניה", אלא ששבת הגדול היא הגדולה שבגדולים, יותר מכל שבתות השנה.

ואמונתך בלילות

דוד המלך אומר בתהלים: "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות". שואל הרה"ק 'הנתיבות שלום' מסלונים זי"ע, אם

תחלת הפסוק "להגיד בבקר חסדך", היא צריך להיות המטכו ואמונתך בלילה, בלשון יחיד.

אם כן מדוע אומר דוד המלך: "ואמונתך בלילות", בלשון רבים?

ומבאר, שדוד המלך רמז על שני לילות בשנה, שמהם אנו שואבים אמונה, והם ליל הסדר וליל שבועי של פסח.

בשניהם היה עקר גלוי השכינה בלילה. בליל פסח - היה זה ליל שמורים, והקב"ה עבר בארץ מצרים, פסח על בתי היהודים ואת בתינו הציל.

ובשבועי של פסח - היה זה לילה של גלוי שכינה, כשסוס ורוכבו רמה בים ונבקעו כל המים שבעולם. שני לילות אלו הם בבחינת 'ראש השנה לאמונה', ומהם אנו שואבים אמונה לכל מות השנה.

לכן עלינו להתחזק בלילות אלו באמונה בה', ועל ידי זה נזכה "להגיד בבקר חסדך" כל השנה כלה.

גם אני רוצה חרות

כשמוטי שב הביתה עם אור בעינים, יודעים כלם כי 'העסקים' היום עלו יפה ואסף 'תמונות הרבנים' שלו תפח במדה משמעותית. אך כשמוטי חוזר הביתה סר וזעף - יודעים כלם שהיום לא נחל מוטי הצלחות, ואסף התמונות הגיע לטיפל.

כשחיים אחיו התאום של מוטי שב הביתה במצב רוח מרומם, יודעים כלם כי היום שלמה - מלך הכתה האיר לו

פנים ושתף אותו במשחקים. וכשחיים חוזר הביתה בלי טפת מצב רוח, הרי זה סימן שהיום שלמה בחר להתעלם ממנו.

אם נבדק את עצמנו נמצא שלכל אחד יש תשוקות ורצונות. כשייש לנו אותם אנו מרצים ושמחים, ובהעדרם נעלם גם החיוך מפנינו ומצב הרוח משתנה לרעה.

לא נעים לומר, אבל במלים אחרות - אנחנו עבדים של הרצונות שלנו.

האסוף החשוב - מנהל את מוטי. שלמה - מנהל את חיים. יש לנו כל מיני מושלים שמשתלטים עלינו. במשך החיים גדלים החלומות, אנשים רודפים אחר הכסף ואחר הכבוד ונעשים עבדים לרצונותיהם.

המהר"ל אומר שמי ששולט על עצמו, מי ששולט על רצונותיו, ולא עסוק כל חייו בנשיאת חו בעיני החברה הרי הוא בן חורין, אדם שיודע שאין ביד אדם להביא לו פרנסה, רפואה או כל צורך אחר, הרי הוא משחרר. הוא לא משעבד לאף אחד!

חג הפסח נקרא בלשון חז"ל "זמן חרותנו". לא רק במצרים נגאלנו מעבדות לחרות, אלא בכל שנה מחדש, בהגיע חג הפסח, נותן לנו הקב"ה את הכח להגאל מכל הרצונות וההשתדלויות שאנו משעבדים להם כל השנה.

כידוע, המרור הוא זכר לשעבוד, והמצה - מסמלת את החרות. מוסיף המהר"ל ושואל מדוע אין אנו אוכלים דבש זכר לחרות? אם המרור מסמל את השעבוד, הנה מתאים שהדבש המתוק יסמל את החרות.

ומשיב על כך המהר"ל: למצה אין כל טעם, ורמז יש בדבר שהחרות שלנו לא תלויה במתיקות. אנו בני חורין בלי קשר

למצב, וכל מי שלא משעבד לרצונותיו הרי הוא בן חורין, בין אם השיג את רצונותיו ובין אם לאו.

בהגיע חג הפסח, זו ההזדמנות שלנו לזכות לחרות אמתית, הבה ננצל את ההזדמנות הזו לטובה.

מוציא מצה

ההגדה החדשה עברה בשבוע האחרון מידו של מנחם לידו של שאול, שניהם נהנו ממנה מאד, שניהם קוו שבבוא ליל הסדר ההגדה הזו, גדושת הפרושים תנוח ליד מקומם.

הגדה אחת ושני ילדים. אבא חש במתיחות הקלה שנוצרה ואמר מיד - ילדים יקרים, שמעו נא את דבריו הקדושים של החיד"א:

"יראה לי, שהלילה הזו מאירה כשמש בתקף באורות עליונים, ועל פן היצר הרע עושה לו פותחות, ומבקש עלה לפנס באחד מבני הבית או המשפחה על ידי המחלקת והכעס, והחכם עיניו בראשו שלא תנעל הדלת ויעביר הפל", ולכן מוסיף וכותב החיד"א, "יתחזק להיות 'מוציא מצה', שיגרש מאתו כל מיני מריבות ומכניס אהבה, ואשריו".

העצה הנפלאה של החיד"א פעלה את פעלתה, שני האחים סכמו בנחת שבחציו הראשון של הסדר ההגדה אצל מנחם, ובחציו השני אצל שאול, והכל בא על מקומו בשלום. אשריהם!

ונראה עד כמה עלינו להזהר מכעס בהגיע חג הפסח. הגה"ק מוהר"ש פאזען זצ"ל הביא על כך רמז נפלא - כידוע בפסח עצמו אין אופים מצות, ויש נוהגים שגם בערב פסח

אחר חצות כבר לא אופים מצות. מדוע? כי בזמן האפיה קורה שמרב להט של קדשה ומרב דקדוק בהלכות האפיה, המשיגיה גוער באופים ומזרז אותם, ומתקף תפקידו יכול לבוא לידי פעס על מי שאינו מזדרז, ובפסח אפלו פעס קזה - אסור.

כפי שמבאר במדרש, שבפסח בני ישראל נחשבים כנולדים מחדש, בפסח אנו כמו תינוקות קטנים שכל דבר קטן עלול לסכן אותם, ולכן גם פעס של קדשה מסכן עבורנו בימי הפסח.

כמה חשוב שנשינו את הדברים ונזכר אותם בערב פסח - בזמן שכבר מבערים את החמץ, את היצר הרע המביא לידי פעס, ובפסח. כי דוקא בימים בהם כלם יחד בבית, הבתים עמוסים אורחים ועבודה רבה - הפעס עלול לפגם את קדשת החג המרומם.

בפסח מריבות וכעסים עלולים להזיק לנו הרבה יותר, שכן אנו כמו קטן שנולד, כמו תינוקות שכל דבר קטן עלול לסכן אותם.

לא בפסח ולא בבית המקדש

האם חשבתם פעם שיש קטור בין אמונה בה' ובין אסור אכילת חמץ?

אמנם כן. יש קטור עמוק ביניהם, ומכיון שפסח הוא חג שכל מהותו אמונה - לכן אסור לאכל בפסח חמץ.

כידוע, בבית המקדש לא הקריבו חמץ. התורה מצוה: "כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה".

מדוע, באמת, לא הקריבו חמץ בבית המקדש? מסביר הנצי"ב בספרו 'העמק דבר' - הסבה שאסור להקריב חמץ בבית המקדש, היא כי השאור-החמץ, נעשה כהוספה על הבראה על ידי מעשי בני אדם.

וכל מי שמתקרב יותר אל ה', ראוי שימנעט בהשתדלות ובתחבולות בני אדם.

כשיהודי מגיע לבית המקדש, הוא צריך להיות בדרגה גבוהה של אמונה, הוא צריך להכיר בהשתדלות אינה מועילה, והכל מאת ה'. לכן בבית המקדש יש אסור תמיד להקריב חמץ, ובמי הפסח, בימים בהם אנו מתעלים באמונה בה', גם חל אסור זה.

המשנה אומרת, "זה הפלל, תפח - תלטט בצונן".

ודרשו בדרך רמז - אם אדם רואה שפרנסתו מחמיצה ומתקלקלת ואינה מצלחת, אזי העצה בשבילו - "תלטט"

בצונו", כנראה עליו להתעסק בפרנסתו יותר בקרירות, בלי להשקיע בה את כל כּלו, אלא יזכּר שְׁעָלָיו לעשות רק השתדלות, מתוך ידיעה שאת מזונותיו יתן לו הקב"ה.

ויזכּר שאמנם האדם מצוה לעשות השתדלות, אך יחד עם זאת עליו לדעת שלא ההשתדלות מביאה לו פרנסה אלא הקב"ה. וכשינהג כן - יראה ברכה בעמלו.

למה הדבר דומה? ליהודי בעל משפחה שהשכיר את עצמו להציג בהצגה בבית מרזח.

בהצגה הוא משמש כשחקן, ותפקידו בהצגה להיות 'מושקה' מהעירה. נתאר לעצמנו אם אחד המשתתפים יפנה אל אותו יהודי וישאל - "מושקה, מתי מתחילה ההצגה?"

מה הוא יענה לו? לא מושקה אני ולא בן מושקה, בעוד שעתים נגמרת ההצגה, ואני שוב לביתי להיות יהודי מן השורה, כמוני - כמוך.

בשעת ההצגה הוא עושה את תפקידו, אך אין הוא שוכח לרגע שהכל הצגה!

כן הדבר בענין השתדלות בפרנסה. אמנם אדם מצוה לעשות השתדלות, אך עם זאת עליו לזכּר שזו רק 'הצגה', וכל פרנסתו קצובה משמים.

אותות ומופתים נגד הטבע

מדוע נצטוינו להקריב דוקא שיה לקרבן פסח? הסביר הרה"ק הבני יששכר זי"ע - מצרים היתה ממלכה של כפירה, ומלכם פרעה היה כופר, והכריז: 'מי ה' אשר אשמע בקלו'.

המצרים לא האמינו ש'ה' מנהיג את העולם, אלא אמרו ש'הטבע שולט בעולם חס ושלום. ולכן העמידו את הטלה, שהוא בכור וראש למזלות כעבודה זרה שלהם, כדי להראות ש'הנהגת העולם היא בידי הטבע ובידי המזל, חס וחלילה.

ומסבה זו בגאלת מצרים הקב"ה הביא אותות ומופתים נגד הטבע, כדי להראות שכחו וגבורתו מלא עולם.

פעם בכה 'בעל עגלה' לפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, ש'ה'סוס' שעמו ה'ה' מנהיג את עגלתו נפל ומת, ובזה אבד את מקור פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.

נענה לו ה'חפץ חיים' ואמר, אכן, לך נאה לבכות, לך יאה למרר בבכי, כי אם הנך חושב שהסוס הוא זה שפרנס אותך עד היום, אכן, במות המפרנס הוא עת וזמן ראוי למרר ולבכות.

אך אם אתה שומע לי, תאמין שכל פרנסתך היא מידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אז תבין, כי מה לך אם הסוס חי או מת, הלא הוא רק אמצעי ואין לו כל השפעה על מצב פרנסתך.

ולאו דוקא ב'סוס' הדברים אמורים, אלא כל איש בפרנסתו שלו, זה ב'מקצוע' וזה ב'משלח ידו', זה ב'כשרונותיו' וזה ב'עסק' - יכיר היטב כי לא כל אלו מפרנסים אותו אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואם מת 'שליח' אחד, מיד ישלח הקב"ה 'המשלח' שליח חדש...

ודבר זה נוגע לכל שטחי החיים לא רק בענין פרנסה. בכל מצב ומצב עלינו לזכר שהקב"ה מנהיג אותנו ומשגיח עלינו בהשגחה פרטית.

בְּלִי תִרְעַמֶּת

הגאון רבי משולם איגרא זצ"ל היה מחמיר שלא לאכול מצות זולת הפזיתים שחייב האדם מן התורה לאכול בליל הסדר. הוא היה משגיח מאד על אותן מצות שאכל בליל הסדר למצות היום, כשהוא עצמו עומד על גבי עושי המלאכה שיתעסקו בעבודת הקדש כתקוננה, ומשעת קצירה עד אחר אפיה היה בוחן ובודק שיהיה הכל בתכלית השלמות בכל פרטיה ודקדוקיה.

שנה אחת בערב פסח אחר חצות היום רעבו ילדיו לאכול, ולא מצאה המשורת מאכל כדי שביעה להשקיט בו רעבונם, כי כבר שרפו את החמין, לפי תמיה ראתה את ה'מצות' ונתנה אותן לילדים...

משֶׁהִבְחִינָה בְּכֹף הַרְבֵּנִית נִבְהָלָה מְאֹד, שְׁהָרִי יִדְעָה כַּמָּה גִּיעוֹת טָרַח הָרַב לְאִפּוֹת אֶת הַמִּצּוֹת כְּהִלְכָתוֹ, וּמֵהֵיכָן יִשְׁיגוּ כָּעֵת מִצּוֹת מְהֻדְרוֹת כְּאֵלוֹ, וּמִתּוֹךְ שְׁחֻשְׁטָה וּפְחֻדָּה מְקַפִּידַת בְּעֵלָה, הַחֲלִיטָה לְצִאת מִן הַבַּיִת וּלְחֹזֵר רַק לְאַחַר טְיִשׁוֹב מִבַּיִת הַכְּנֶסֶת, וְכֹךְ עֲשִׂתָּהּ.

אוּלַּם כְּאֲשֶׁר חֲזָרָה הַבֵּיתָה קִבְּלָה בְּעֵלָה הָרַב בְּמֵאוֹר פָּנִים, הַבֵּינָה הָאִשָּׁה טְיִאִינוּ יוֹדֵעַ מְאוּמָּה מִן הַמְּאָרֶע, לָכֵן פְּרָצָה בְּבִכִּי, וְסִפְרָה עַל הַמִּצּוֹת שֶׁנֶּאֱכָלוּ בְּטֵעוֹת עַל יְדֵי הַיְלָדִים.

מִשְׁשִׁמַּע כֵּן הִגְאוּן הַשִּׁיב בְּפִשְׁטוֹת וּבִנְיחוּתָא, "מַה לָּךְ כִּי תִבְכִּי, וְכִי אֵין בְּבֵית מִצּוֹת אַחֲרוֹת?" וְלִקַּח מִצּוֹת אַחֲרוֹת לְסִדֵּר אֶת קַעֲרָתוֹ לְלֵיל הַסֵּדֶר.

הִרְהִ"ק מְסַאֲטָמָאֵר זִי"ע הָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה זֶה בְּהַתְּפַעְלוּת, וְהָיָה מוֹסִיף וְאוֹמֵר, שְׁעַקֵּר הַחֲדוּשׁ הוּא ה'פִּשְׁטוֹת' שְׁהֵיְתָה בְּתִשְׁבֻּבָתוֹ, כִּי בָּרַב אֲמוּנָתוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, לֹא עָלָה בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל לְכַעַס וּלְהַתְרַעַם, לֹא עַל הַיְלָדִים וְלֹא עַל הַמְּשֻׁרְתֵת, וְאִף לֹא עַל זִוְגָתוֹ שְׁאוּלֵי לֹא הִצְנִיעָה אֶת הַמִּצּוֹת בְּשִׁמְרָה מְעֵלָה.

שְׁהָרִי עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנוֹ, וְאִם כֹּךְ נִזְדַּמֵּן לוֹ שְׁהֶאֱכִילוֹ אֶת הַיְלָדִים בְּמִצּוֹת אֵלוֹ, בְּנֹדָאֵי שְׁכֹף הָיָה צְרִיף לְהִיּוֹת, הָרִי כֹךְ הָיָה רְצוֹן ה' - שְׁיִקִּים אֶת מִצּוֹת הַלֵּילָה בְּמִצּוֹת אַחֲרוֹת, וּמִמִּילָא לֹא הֵיְתָה לוֹ קַפִּידָה כָּלֵל, וְלֹא רָאָה שׁוּם מְקוֹם וּפְתַח שְׁיִגְרָם לוֹ לְכַעַס.

שְׁנָה אַחַת בְּאֲמֻצַּע עֲרִיכַת הַסֵּדֶר שֶׁל כ"ק אֲדָמוֹ"ר רַבִּי יוֹחָנָן מְטָאֲלָנָא זִי"ע, נִכְנַס אַחַד הַתִּינּוֹקוֹת עִם בְּקָבוֹק בִּירָה בִּידּוֹ, וְתַהֵם כָּל הָעִיר - כִּיֻּצַּד אֶרֶע שְׁמֻצָאוֹ חֲמִץ גָּמוֹר בְּלֵיל הַסֵּדֶר.

אך כְּאִשֶּׁר הִבְחִין הַרְבֵּי בַדְּבַר, קָם תִּכְפֹּף מִמְקוֹמוֹ בְּנַחְתּוֹ, וְהוֹרָה לְיֵלֶד לְהַנִּיחַ אֶת הַבְּקָבוֹק עַל הָאָרֶץ, נָטַל קַעֲרָה וְכִסָּה בָּהּ אֶת הַחֲמִין, וּפָרַס מִפָּה לְבָנָה עַל הַדְּלִי לְכַבּוֹד יוֹם טוֹב.

וְאִז פָּנָה אֶל הַיֵּלֶד וְאָמַר לוֹ בְּחֶבֶה: "הֲנִי מוֹדָה לָּךְ עַל שְׂזַפְיַת אוֹתֵי לְקִיָּים מִצֹּת חַז"ל 'כּוֹפֶה עָלָיו כְּלִי', וְכִי נֶאֱמָרָה הִלְכָה זֹ לְגוֹיִם, בּוֹדְאֵי שֶׁהַדְּבָרִים אֲמוּרִים לְיִשְׂרָאֵל, וּבְרוּךְ הַמְּקוֹם שְׂזַפְיַתִּי לְשִׁמְעַ בְּקוֹל חֲכָמִים..."

וְנוֹרְאוֹת יֵשׁ לְלַמֵּד מִמַּעֲשֵׂה זֶה, וְלֹא דֵי שֶׁלֹּא אֵבֶד אֶת עֲשֵׂתוֹנוֹתַי לְהֶאֱשִׁים אֶת פְּלוּנֵי וְאֶלְמוּנֵי, וְלִכְעַס עַל הַתְּקָלָה הַגְּדוּלָּה שֶׁאַרְעָה בְּבֵיתוֹ, אֶלְאֵ אִף הוֹדָה לְקַטֵּן שְׂזַפָּה אוֹתוֹ לְקִיָּים אֶת הַהִלְכָּה שֶׁל 'כּוֹפֶה עָלָיו כְּלִי'.

אוֹצְרוֹת מַלְכִּים

מִסְפָּר עַל הַגָּאוֹן רַבֵּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן בַּהַר"ן זַצ"ל, מַגְדוּלֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, שֶׁקָּבַע לְעַצְמוֹ 'מְנַהֵג' - לְחַזֵּר אַחֲרֵי 'בְּרַכַּת שֶׁהַחֲיִינוּ', וְעַל אִף שֶׁלֹּא הִיָּתָה הַפְּרוּטָה מְצוּיָה בְּכִיסוֹ, הָיָה הוֹפֵךְ עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ וּמְקַמֵּץ מִפְתּוֹ הַדְּלָה, וּבְפְרוּטוֹת שֶׁאַסֵּף הָיָה קוֹנֶה בְּכָל עֵת וְעוֹנֶה פְּרוֹת חֲדָשִׁים, וּמְבַרֵךְ עֲלֵיהֶם 'שֶׁהַחֲיִינוּ'.

בְּאַחַד הַיָּמִים, כְּשֶׁיֵּצֵא לְשׁוֹק הַפְּרוֹת לְתוֹר אַחַר פְּרוֹת חֲדָשִׁים כְּדִי לְבָרֵךְ שֶׁהַחֲיִינוּ, תָּמָה בְּפָנָיו הַמוֹכַר שֶׁהָיָה מְבַנֵּי יִשְׁמַעֲאֵל, וְהִכִּיר אֶת הַ'עֲנִי' אֲשֶׁר לְפָנָיו, מִדּוּעַ הִנָּה מְמַהֵר לְקַנּוֹת אֶת הַפְּרוֹת מִיַּד כְּשֶׁהֵם יוֹצְאִים לְשׁוֹק וּמְחִירִם גְּדוּלָּה מְרִקֵיעַ שְׁחָקִים, וְכִי לֹא הָיָה עֲדִיף שֶׁתִּמְתֵּן חֲדָשׁ אוֹ שְׁנַיִם, אִז יִתְרַבֶּה שִׁפְעַ הַפְּרוֹת וְיִתְמַעַט הַמְּחִיר?

רבי שלמה זלמן נסה להסביר לערבי שהוא חפץ בכל מאודו
לברך 'שהחיינו'... אך המוכר הערבי לא קלט מאומה.

באחת הפעמים שהערבי המוכר 'הוכיחו' מתוך זעם נורא,
קרא לו לסוף החנות, והורה לו לרדת עמו למרתף.

רבי שלמה זלמן כבר החל לחשש על חייו, מי יודע מה זומם
לו ערבי זה המוליכו למרתף בית אפל וחסוף...

אבל בלית ברירה ירד עמו, הערבי הגביה נסר מרצפת

המרתף, והראה לו 'אוצר' גדול
ואדיר מטמן בשני רבבות
אלפי זהובים, וכה אמר לו:
"שמע נא, זה 'חלקי מפל'
עמלי' בהחזקת החנות עשרות
שנים, ואף על פי כן לא אניח
לעצמי לקנות פרות יקרים
מחמת היקר המאמיר בתחלת
זמן הפרי, אלא אמתין זמן עד
שיהיה המחיר 'שווה לכל
נפש'. ואדרבה, מחמת זה יש

לי ממון הרבה להניח בצד. וכיצד עני מרוד שפמותה מסגל
לרכש פרות בכסף מלא כאלו היו יהלומים?..."

הפעם כבר לא נסה רבי שלמה זלמן ללמד אותו 'סודות'
ברפת שהחיינו... אלא קנה פרי אחד או שנים, ושם לביתו
שמח וטוב לב, וברך לאלקים בקול רם וגדול: "שהחיינו וקיימנו
והגיענו לזמן הזה".

באחד הימים עבר רבי שלמה זלמן ליד החנות, וראה
שהחנות ריקה, ויורשי הערבי מעמידים אותה למכירה, וזכר

כי אוצר גדול מטמון מתחת לפני הקרקע.

מתברר שאביהם של היורשים לא גלה להם על האוצר, כי חשש שמא 'יירשו' את הממון בחייו...

מהר רבי שלמה זלמן ללוות ממון ודמים מכל מכריו, קנה את החנות, ואכן זכה בכל ה'אוצר' שהראהו הערבי לפני כמה שנים. אלא שצדיק כמוהו חשש להשתמש בממון, מחמת גנבת דעת של היורשים, ונדב את כל המעות לבגית שכוונת 'מאה שערים' שנבנתה באותו זמן.

עומדים אנו לקראת היום טוב הקדוש של 'פסח', זמן שבו 'אוצרות' עומדים מוכנים לנו.

והנה מגיע אותו יצר הרע - ה'ערבי', שבלב כל איש יהודי, ואומר לו: "מה העבדה הזאת לכם", מדוע תתאמץ כל כך, המתן מעט, ותקיים המצוה כמו שיצא מידה, ללא הכנות ואש קדש, מה בוחר כל כך בקרבך?

ואכן, כמו שרבי שלמה זלמן בהר"ן זכה באוצר מחמת ה'שהחינו', אף אנו נזכה ל'אוצרות מלכים' אם נגיש אל יום טוב חג הפסח כאלו שמעולם לא היה יום טוב, וכך נזכה ל'מאה שערים' פי כמה וכמה מההשקעה.

חשיבות ההכנה

בכל שנה בחג הפסח מוריד לנו הקב"ה שפע עצום של סיעתא דשמייא, ישועות ורפואות, פרנסה, זוגים וכל משאלות לבנו לטובה.